

Τίτλος: Ειδικά θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής: φύλο, μεταναστευτικό πρόβλημα, ειδική αγωγή

1. ΓΕΝΙΚΑ

ΣΧΟΛΗ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑΣ		
ΤΜΗΜΑ	ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΔΗΜΟΤΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ		
ΕΠΙΠΕΔΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ		
ΚΩΔΙΚΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ		ΕΞΑΜΗΝΟ ΣΠΟΥΔΩΝ	Β΄
ΤΙΤΛΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ	Ειδικά θέματα εκπαιδευτικής πολιτικής: φύλο, μεταναστευτικό πρόβλημα, ειδική αγωγή		
ΑΥΤΟΤΕΛΕΙΣ ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ <i>σε περίπτωση που οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται σε διακριτά μέρη του μαθήματος π.χ. Διαλέξεις, Εργαστηριακές Ασκήσεις κ.λπ. Αν οι πιστωτικές μονάδες απονέμονται ενιαία για το σύνολο του μαθήματος αναγράψτε τις εβδομαδιαίες ώρες διδασκαλίας και το σύνολο των πιστωτικών μονάδων</i>	ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΕΣ ΩΡΕΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ	ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ	
Διάφορες μορφές διδασκαλίας	23	7,5	
<i>Προσθέστε σειρές αν χρειαστεί. Η οργάνωση διδασκαλίας και οι διδακτικές μέθοδοι που χρησιμοποιούνται περιγράφονται αναλυτικά στο 4.</i>			
ΤΥΠΟΣ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ <i>Υποβάθρου, Γενικών Γνώσεων, Επιστημονικής Περιοχής, Ανάπτυξης Δεξιοτήτων</i>	Επιστημονικής Περιοχής, ειδικού υποβάθρου, ανάπτυξης δεξιοτήτων		
ΠΡΟΑΠΑΙΤΟΥΜΕΝΑ ΜΑΘΗΜΑΤΑ:			
ΓΛΩΣΣΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ και ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ:	Ελληνική		
ΤΟ ΜΑΘΗΜΑ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΣΕ ΦΟΙΤΗΤΕΣ ERASMUS	ΝΑΙ		
ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΑ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ (URL)	http://eclass.uowm.gr/courses		

2. ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

<p>Μαθησιακά Αποτελέσματα <i>Περιγράφονται τα μαθησιακά αποτελέσματα του μαθήματος οι συγκεκριμένες γνώσεις, δεξιότητες και ικανότητες καταλλήλου επιπέδου που θα αποκτήσουν οι φοιτητές μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος.</i></p> <p><i>Συμβουλευτείτε το Παράρτημα Α</i></p> <ul style="list-style-type: none"> • Περιγραφή του Επιπέδου των Μαθησιακών Αποτελεσμάτων για κάθε ένα κύκλο σπουδών σύμφωνα με Πλαίσιο Προσόντων του Ευρωπαϊκού Χώρου Ανώτατης Εκπαίδευσης • Περιγραφικοί Δείκτες Επιπέδων 6, 7 & 8 του Ευρωπαϊκού Πλαισίου Προσόντων Διά Βίου Μάθησης και Παράρτημα Β • Περιληπτικός Οδηγός συγγραφής Μαθησιακών Αποτελεσμάτων
<p>Μειονοτική Εκπαιδευτική Πολιτική και Εκπαίδευση Ξενόφωνων στον Ελληνικό Χώρο. Βασικές Παράμετροι και Πολιτικές Διαχείρισης της Ετερότητας. <i>Γνώσεις:</i> Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι συμμετέχοντες θα μπορούν:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Να εντοπίζουν τις βασικές παραμέτρους που προσδιόρισαν την ελληνική μειονοτική πολιτική κατά τον τελευταίο αιώνα • Να προσδιορίζουν τη σημασία του πολιτικοκοινωνικού και του διεθνούς πλαισίου στη διαδικασία αυτή • Να γνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά και τις ιδιαιτερότητες των πολιτικών προς συγκεκριμένες μειονοτικές ομάδες, τους λόγους που τις προκάλεσαν καθώς και τη δική τους αντίδραση προς αυτές.

- Να αναλύουν και να συσχετίζουν κριτικά ομοιότητες και διαφορές μεταξύ των εκπαιδευτικών πολιτικών αυτών.

Δεξιότητες:

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι συμμετέχοντες:

- Θα έχουν ασκηθεί στη μελέτη και την επεξεργασία των εκπαιδευτικών πολιτικών και πρωτογενών πηγών σε σχέση μ' αυτές.
- Θα ερμηνεύουν το περιεχόμενο των πολιτικών και θα αξιολογούν τη συμμετοχή των διαφόρων δεδομένων.
- Θα συνδυάζουν το περιεχόμενο διαφόρων πολιτικών και θα το ερμηνεύουν, εντάσσοντάς το στο ιστορικό συγκείμενο της περιόδου που μελετούν.

Τα ρουμανικά σχολεία της νότιας Βαλκανικής (τέλη 19^{ου} – μέσα 20^{ου} αι.)

Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται να εξοικειωθούν με ένα γνωστικό αντικείμενο, που αναδεικνύει την άμεση συσχέτιση των οικονομικο-κοινωνικο-πολιτικών συγκυριών και της χάραξης εκπαιδευτικής πολιτικής.

- Επιδιώκεται να αξιολογήσουν την επιρροή που ασκούσαν τα σχολεία στη διαμόρφωση της εθνικής ταυτότητας σε μια περίοδο όξυνσης των εθνικών ανταγωνισμών στα Βαλκάνια.
- Να είναι σε θέση να αποτιμήσουν τη σημασία των διεθνών συνθηκών στο σχεδιασμό και την εφαρμογή εκπαιδευτικών συστημάτων.
- Να αναγνωρίσουν τους βασικούς πυλώνες άσκησης εκπαιδευτικής πολιτικής για τα ρουμανικά σχολεία της νότιας Βαλκανικής.
- Να εντοπίσουν επιμέρους παραμέτρους της λειτουργίας των ρουμανικών εκπαιδευτηρίων.
- Να σκιαγραφήσουν τους φορείς εκπαίδευσης.

Πρακτικές διαχείρισης της (εθνικής) ετερότητας ως εργαλεία του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού: Το παράδειγμα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην ΕΣΣΔ (1920-1937)

Γνώσεις:

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι συμμετέχοντες θα μπορούν:

- να ονομάζουν και να περιγράφουν διαπολιτισμικές πρακτικές που χρησιμοποιήθηκαν από το σοσιαλιστικό καθεστώς απέναντι στις μειονότητες στην κατεύθυνση του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού
- να περιγράφουν τις βασικές ιδεολογικές συνιστώσες που προσδιόρισαν τον HomoCommuniticus, τον πρότυπο πολίτη που προσδοκούσε να διαμορφώσει το σοβιετικό καθεστώς

Δεξιότητες:

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι συμμετέχοντες:

- Θα έχουν ασκηθεί στη μελέτη και την επεξεργασία πρωτογενών πηγών
- Θα ερμηνεύουν το περιεχόμενο πηγών που έχουν γραφεί με έναν ιδιαίτερο τρόπο γραφής
- Θα συνδυάζουν το περιεχόμενο διαφόρων πηγών και θα το ερμηνεύουν, εντάσσοντάς το στο ιστορικό συγκείμενο της περιόδου που μελετούν.

Ταυτότητες Φύλου στο εκπαιδευτικό πεδίο

Με την επιτυχή ολοκλήρωση αυτής της ενότητας του μαθήματος οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και οι μεταπτυχιακές φοιτήτριες:

- Θα έχουν κατανοήσει τους μηχανισμούς που διαμορφώνουν τις ταυτότητες φύλου στο σχολείο και γενικότερα στη σύγχρονη κοινωνία
- Θα έχουν μελετήσει και θα γνωρίζουν τους τρόπους με τους οποίους το σχολικό πλαίσιο συμβάλλει στη διαμόρφωση και επιτέλεση του φύλου
- Θα έχουν εξοικειωθεί με τις μεθόδους διερεύνησης των έμφυλων ταυτοτήτων και παρέμβασης με στόχο την προώθηση της ισότητας των φύλων στην εκπαίδευση
- Θα έχουν αποκτήσει μια κριτική στάση για τις προσωπικές τους έμφυλες αναπαραστάσεις, αλλά και για τον τρόπο και τις πρακτικές που αυτές συγκροτήθηκαν
- Θα έχουν κατανοήσει την έμφυλη παραγωγή της επιστημονικής γνώσης και των

- *πρακτικών αναπαραγωγής της*
- *θα μπορούν να εντοπίσουν τα έμφυλα στερεότυπα, τις προκαταλήψεις, τις ανισότητες και διακρίσεις στο εκπαιδευτικό σύστημα*

Η Αναπηρία και η Ειδική Εκπαίδευση σε σημαντικές ιστορικές περιόδους

Το περιεχόμενο του μαθήματος επικεντρώνεται στην ιστορική εξέλιξη της ειδικής αγωγής σε ιστορικές περιόδους, π.Χ και μ.Χ. Ειδικότερα, οι φοιτητές μετά την ολοκλήρωση του μαθήματος προσδοκείται να έχουν επιτύχει τα κάτωθι:

- Απόκτηση γνώσεων που σχετίζονται με στερεότυπα, πρακτικές, συμβολισμούς, παραδόσεις, έθιμα για τα άτομα με ειδικές ανάγκες, όπως αυτά διαμορφώθηκαν σε σημαντικές ιστορικές περιόδους.
- Ικανότητα διαμόρφωσης κρίσης για ζητήματα αναπηρίας /ειδικής αγωγής

Οι πρώτες προσπάθειες του Νεοελληνικού κράτους για την εισαγωγή της Ειδικής Εκπαίδευσης

Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζεται η επίδραση των ευρωπαϊκών παιδαγωγικών αντιλήψεων και ρευμάτων στη διαμόρφωση των προοδευτικών παιδαγωγικών και υγιεινολογικών πρακτικών που θεσμοθετήθηκαν και εφαρμόστηκαν στο νεοελληνικό κράτος, κατά το πρώτο μισό του 20^{ου} αιώνα. Το μάθημα εστιάζει, επίσης, στην ίδρυση και λειτουργία του πρώτου σχολείου για παιδιά με ειδικές ανάγκες την περίοδο της δικτατορίας του Ι. Μεταξά, τις συζητήσεις και τις πολιτικές που προηγήθηκαν, τις θεσμοθετήσεις που ακολούθησαν, καθώς και στα πρόσωπα που πρωταγωνίστησαν. Η διερεύνηση γίνεται μέσα από τη μελέτη της σχετικής βιβλιογραφίας και των ιστορικών πηγών.

Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες θα πρέπει να γνωρίζουν:

- Τις πολιτικές, κοινωνικές και εκπαιδευτικές συνθήκες του πρώτου μισού του 20^{ου} αιώνα.
- Να κατανοούν και να ερμηνεύουν τη διαμόρφωση των παιδαγωγικών αντιλήψεων μέσα στο ευρύτερο πλαίσιο της εποχής.
- Τη Γερμανική μεταρρυθμιστική παιδαγωγική και την επίδρασή της στις εκπαιδευτικές εξελίξεις του Ελλαδικού χώρου.
- Την ανάπτυξη του ενδιαφέροντος για την υγεία του παιδιού και την επίδραση των συναφών επιστημών στη δημιουργία δομών και στην ανάπτυξη πρακτικών για την προστασία του.
- Το ιστορικό συγκείμενο κατά την ίδρυση και λειτουργία του Προτύπου Ειδικού Σχολείου Αθηνών (ΠΕΣΑ), του πρώτου σχολείου για παιδιά με ειδικές ανάγκες στην Ελλάδα.
- Την οργάνωση και λειτουργία του ΠΕΣΑ.
- Να αναδείξουν και να συζητήσουν κρίσιμα και συνεκτικά λογικά επιχειρήματα σχετικά με τις διαχρονικές προσεγγίσεις που αφορούν στα ζητήματα των ατόμων με ειδικές ανάγκες και της Ειδικής Εκπαίδευσης τόσο στην Ελλάδα, όσο και στην υπόλοιπη Ευρώπη.
- Να κατανοούν τη δυνατότητα κριτικής προσέγγισης των ιστορικών πρωτογενών πηγών και να τις αντιπαραθέτουν δημιουργικά στις κυρίαρχες ιστορικές αφηγήσεις

Γενικές Ικανότητες

Λαμβάνοντας υπόψη τις γενικές ικανότητες που πρέπει να έχει αποκτήσει ο πτυχιούχος (όπως αυτές αναγράφονται στο Παράρτημα Διπλώματος και παρατίθενται ακολούθως) σε ποια / ποιες από αυτές αποσκοπεί το μάθημα;

Αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση δεδομένων και πληροφοριών, με τη χρήση και των απαραίτητων τεχνολογιών

Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις

Λήψη αποφάσεων

Αυτόνομη εργασία

Ομαδική εργασία

Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

Εργασία σε διεπιστημονικό περιβάλλον

Παράγωγή νέων ερευνητικών ιδεών

Σχεδιασμός και διαχείριση έργων

Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα

Σεβασμός στο φυσικό περιβάλλον

Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας

και ευαισθησίας σε θέματα φύλου

Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής

Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγγελματικής σκέψης

- Προσαρμογή σε νέες καταστάσεις
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα και στην πολυπολιτισμικότητα
- Επίδειξη κοινωνικής, επαγγελματικής και ηθικής υπευθυνότητας και ευαισθησίας σε
- θέματα φύλου
- Άσκηση κριτικής και αυτοκριτικής
- Προαγωγή της ελεύθερης, δημιουργικής και επαγωγικής σκέψης
- Ομαδική εργασία
- Απόκτηση ικανοτήτων-δεξιοτήτων για αναζήτηση, ανάλυση και σύνθεση γνώσεων και
- Πληροφοριών
- Αναζήτηση και επικαιροποίηση γνώσεων και δεξιοτήτων σε ζητήματα ειδικής αγωγής
- Σεβασμός στη διαφορετικότητα
- Εργασία σε διεθνές περιβάλλον

3. ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

Μειονοτική Εκπαιδευτική Πολιτική και Εκπαίδευση Ξενόφωνων στον Ελληνικό Χώρο. Βασικές Παράμετροι και Πολιτικές Διαχείρισης της Ετερότητας.

Στο πλαίσιο της συγκεκριμένης ενότητας επιχειρείται να προσεγγιστούν οι βασικές διαστάσεις της ελληνικής μειονοτικής πολιτικής και της εκπαιδευτικής πολιτικής για τους ξενόφωνους πληθυσμούς κατά τη διάρκεια του τελευταίου αιώνα. Αναλύεται, λοιπόν, ο ρόλος σημαντικών παραμέτρων για τη διαχείρισή τους, όπως ο εθνικισμός και το εθνικό συμφέρον, ο ρόλος των κοινωνικοπολιτικών εξελίξεων στο ελληνικό περιβάλλον, ο ρόλος του διεθνούς παράγοντα και των εξωτερικών σχέσεων της χώρας, καθώς και της σχέσης του γενικού εκπαιδευτικού πλαισίου στην Ελλάδα με αυτές. Έτσι εξετάζονται οι λόγοι που υπαγόρευαν διαφορετικές πολιτικές για επιμέρους μειονοτικές ομάδες, η διαχείρισή τους ανάλογα με τη «στρατηγική» τους σημασία και τα κεντρικά χαρακτηριστικά των πολιτικών απέναντι στους μειονοτικούς μουσουλμάνους της Θράκης, του σλαβόφωνου της Μακεδονίας, τους Μουσουλμάνους Τσάμηδες, τους Εβραίους και τους Αρμένιους κ.α. Εξετάζεται ειδικότερα η σημασία των μεταπολεμικών εξελίξεων για την αλλαγή του σκηνοθέτη και οι λόγοι που οδήγησαν σε διαφορετικές λογικές οργάνωσης. Ειδικότερα αναλύονται οι λόγοι που οδήγησαν σε μια πάγια εκπαιδευτική πολιτική στο χώρο της μουσουλμανικής μειονότητας της Θράκης, η οποία άρχισε να διαφοροποιείται με τη μεταρρύθμιση σε αυτό το πεδίο από το 1997 ως σήμερα. Εξετάζεται η διαπολιτισμική εκπαιδευτική πολιτική του ελληνικού κράτους κατά τα τελευταία 40 χρόνια και το κατά πόσο συνέβαλε στο μοντέλο διαχείρισης της πολυπολιτισμικότητας στο ελληνικό εκπαιδευτικό σύστημα.

Τα ρουμανικά σχολεία της νότιας Βαλκανικής (τέλη 19^{ου} – μέσα 20^{ου} αι.)

Στο πλαίσιο του μαθήματος εξετάζεται το ρουμανικό εκπαιδευτικό δίκτυο της νότιας Βαλκανικής από τα τέλη του 19^{ου} μέχρι τα μέσα του 20^{ου} αι. Περιλαμβάνονται δύο άξονες: Ο πρώτος αφορά τις διαφορετικές περιόδους λειτουργίας των ρουμανικών σχολείων, το ρόλο της Οθωμανικής αυτοκρατορίας, των βαλκανικών κρατών και, ιδιαίτερα, του ελληνικού κράτους.

Ο δεύτερος άξονας καλύπτει ζητήματα που αφορούν την εποπτεία και διοίκηση των ρουμανικών εκπαιδευτηρίων, το προφίλ του διδακτικού προσωπικού, τις μαρτυρίες των ίδιων των φορέων εκπαίδευσης.

Πρακτικές διαχείρισης της (εθνικής) ετερότητας ως εργαλεία του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού: Το παράδειγμα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην ΕΣΣΔ (1920-1937)

Η ενότητα επιχειρεί να αναδείξει τις πρακτικές διαχείρισης της ετερότητας που εφάρμοσε το σοβιετικό καθεστώς απέναντι στις μειονότητες που διαβιούσαν στην ΕΣΣΔ, έτσι ώστε να πετύχει τον σοσιαλιστικό μετασχηματισμό της κοινωνίας.

Η παρουσία των Ελλήνων του Πόντου στη Νότια Ρωσία και την Υπερκαυκασία ενισχύθηκε τον 18^ο αι. λόγω της εποικιστικής πολιτικής που εγκαινιάστηκε από τον Μεγάλο Πέτρο, και ευνοούσε τη μαζική μετακίνηση χριστιανικών πληθυσμών προσφέροντάς τους πολλά κίνητρα. Μετά την έκβαση του πολέμου του 1878 δημιουργούνται οι προϋποθέσεις για τη μαζικότερη μετοικεσία ελληνορθόδοξων πληθυσμών από τον Πόντο σε αυτές τις περιοχές. Η τσαρική κυβέρνηση μέσω της εκπαίδευσης επιδίωκε την πολιτισμική των εθνικών μειονοτήτων .

Μετά την επικράτηση των μπολσεβίκων, στα 1920 για τις περιοχές που εξετάζουμε, η αρχή της ισοτιμίας των εθνοτήτων γίνεται βασική ιδεολογική συνιστώσα του σοσιαλιστικού σχηματισμού. Η αρχή της Korenizatsiya πρέσβευε την πλήρη ισότητα όλων των εθνών και των γλωσσών στον νέο οικοδόμημα. Η επιλογή αυτής της πολιτικής προβλήθηκε από τον Στάλιν ως αντίποδας στον ρωσικό εθνικισμό. Είχε ως αποτέλεσμα την άμεση δημιουργία του Λαϊκού Επιτροπάτου των Εθνοτήτων , του οποίου αρμοδιότητα ήταν η εφαρμογή των αρχών της σοβιετικής εξουσίας στον χώρο των διαφόρων εθνών και στη γλώσσα τους, καθώς και η λήψη όλων των απαραίτητων μέτρων για τη βελτίωση του πολιτιστικού επιπέδου τους.

Η πολιτική της korenizatsiya δημιουργούσε τις προϋποθέσεις για ανάπτυξη της ελληνικής μειονότητας. Στο νέο σχηματισμό οι εθνικές μειονότητες μπορούσαν να διατηρήσουν τη γλώσσα και τον πολιτισμό τους, καθώς και να διαμορφώσουν ανάλογες δομές εκπαίδευσης. Η ελληνική εθνική ομάδα μέσω της ένταξής της στα Σοβιέτ, μπορούσε να αρθρώσει λόγο αναφορικά με τις εκπαιδευτικές επιλογές της. Σε πιο πρακτικό επίπεδο, αυτό σήμαινε την αναγνώριση του δικαιώματος της σύστασης εθνικών σχολείων στην ελληνική μειονότητα, στα οποία θα διδασκόταν η εθνική γλώσσα.

Τέθηκε τότε θέμα επιλογής της εκπαιδευτικής γλώσσας για την ελληνική μειονότητα. Η καθαρεύουσα απορρίφθηκε ως ταξικά προσδιορισμένη. Αποφασίστηκε η επισημοποίηση της δημοτικής γλώσσας και η αντικατάσταση της ιστορικής ορθογραφίας από τη φωνητική, όπως και η αντικατάσταση του εικοσιτετραγράμματος αλφάβητου από το εικοσαγράμματο.

Οι διανοούμενοι της ελληνικής μειονότητας στρατεύτηκαν στη συγγραφή των κατάλληλων εγχειριδίων που θα προετοίμαζαν την ελληνική μειονότητα για τη σοσιαλιστική ένταξη μέσα από «μια κουλτούρα εθνική στη φόρμα και σοσιαλιστική στο περιεχόμενο».

Ένα αρχείο 106 τέτοιων βιβλίων επιτρέπει στον μελετητή να διαμορφώσει εικόνα για τον τρόπο που θα επιχειρούνταν αυτή η σοσιαλιστική μετάβαση, με γνώμονα πάντα τον σεβασμό στην εθνική διαφορά.

Στα πλαίσια της ενότητας αυτής θα αναδειχθεί η σοβιετική εκπαιδευτική πολιτική για τη διαχείριση της ετερότητας και τα αποτελέσματά της.

Το μάθημα θα επιδιώξει να καταδείξει τον τρόπο με τον οποίο η γλώσσα, η αντιθρησκευτική αγωγή και η πολιτική ένταξη στα Σοβιέτ χρησιμοποιήθηκαν ως εργαλεία πολιτικής και πολιτισμικής ένταξης στον νεοδιαμορφούμενο σχηματισμό.

Οι συμμετέχοντες θα κληθούν να μελετήσουν πρωτογενές υλικό, να το ταξινομήσουν και να το ερμηνεύσουν μέσα στα δεδομένα της υπάρχουσας ιστορικής συγκυρίας.

Ταυτότητες φύλου στο εκπαιδευτικό πεδίο

Σκοπός αυτής της ενότητας του μαθήματος είναι η εκπαίδευση των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών στα θέματα ισότητας των φύλων και ιδιαίτερα στα θέματα ένταξης της διάστασης του φύλου στην εκπαιδευτική διαδικασία, στις παιδαγωγικές πρακτικές και την υλοποίηση εκπαιδευτικών παρεμβάσεων σχετικά με τα φύλα και τις διακρίσεις, καθώς και ευρύτερα στη σχολική κοινότητα.

Οι ειδικότεροι στόχοι του μαθήματος είναι:

- η διερεύνηση της σχέσης φύλου και εκπαίδευσης, δηλαδή, πώς δομείται και εκφράζεται το φύλο στο εκπαιδευτικό σύστημα
- η εισαγωγή της προβληματικής του φύλου και η υιοθέτηση κριτικής στάσης προς τις προσωπικές τους έμφυλες αναπαραστάσεις, αλλά και προς τον τρόπο και τις πρακτικές που αυτές συγκροτήθηκαν
- η ευαισθητοποίηση στη χρήση αντι-σεξιστικής γλώσσας και πρακτικών, καθώς και η ανάπτυξη ικανότητας εντοπισμού των έμφυλων ασυμμετριών και διακρίσεων στο χώρο της εκπαίδευσης αλλά και στην ευρύτερη κοινωνική σφαίρα

Η συγκεκριμένη ενότητα του μαθήματος ασχολείται με τα εξής επιμέρους θεματικά πεδία:

- Ψυχολογικές προσεγγίσεις συγκρότησης του φύλου
- Η εκπαίδευση ως θεσμός μόρφωσης, δια-μόρφωσης και ανα-μόρφωσης έμφυλων «ταυτοτήτων»
- Κοινωνικό και βιολογικό φύλο, έμφυλες ταυτότητες και διακρίσεις
- Έμφυλες δραστηριότητες στη σχολική κοινότητα (θετικές επιστήμες, τεχνολογία και φύλο, λογοτεχνία, φυσική αγωγή, αθλητισμός, παιχνίδια, ιστορία, φύλο και δημόσια ζωή)
- Κατανοώντας και ερμηνεύοντας τις διαφορές στη μάθηση και επίδοση ανάμεσα στα φύλα στο σχολείο. Αξιολόγηση και φύλο.

Σχεδιασμός πολιτικής για την ισότητα των φύλων στην εκπαίδευση.

Η Αναπηρία και η Ειδική Εκπαίδευση σε σημαντικές ιστορικές περιόδους

- Η αναπηρία στην αρχαία Αίγυπτο και σε πολιτισμούς της Μέσης Ανατολής.
- Η θέση των ατόμων με ειδικές ανάγκες στην αρχαία Ελλάδα.
- Η ειδική αγωγή στο Βυζάντιο και στο Μεσαίωνα.
- Ιστορική εξέλιξη της ειδικής αγωγής στην Ελλάδα, στη διάρκεια του 20^{ου} αιώνα.
- Η ειδική αγωγή στις Η.Π.Α από το 1970 έως το 2010.

Οι πρώτες προσπάθειες του Νεοελληνικού κράτους για την εισαγωγή της Ειδικής Εκπαίδευσης

- Κοινωνικοπολιτικές, οικονομικές και εκπαιδευτικές εξελίξεις από το 1895 έως το 1936
- Η εκπαίδευση του παιδιού την περίοδο του Μεσοπολέμου
- Η Γερμανική Μεταρρυθμιστική Παιδαγωγική
- Η ανάπτυξη του ενδιαφέροντος για την υγεία του παιδιού
- Η Σχολική υγιεινή και η Παιδολογία
- Η θεσμοθέτηση της σχολικής υγιεινής και η υγιεινολογική αναμόρφωση του σχολείου
- Η πρώτες προσπάθειες για την εκπαίδευση των παιδιών με ειδικές ανάγκες
- Το καθεστώς της 4ης Αυγούστου
- Η ίδρυση και λειτουργία του Πρότυπου Ειδικού Σχολείου Αθηνών (Π.Ε.Σ.Α.)
- Τα πρόσωπα που πρωτοστάτησαν στη θεσμοθέτηση και λειτουργία του Π.Ε.Σ.Α.
- Υγιεινολογικές και παιδαγωγικές αρχές λειτουργίας του Π.Ε.Σ.Α
- Η επίδραση της Μεταρρυθμιστικής Παιδαγωγικής και της Παιδολογίας στις πρακτικές που εφαρμόστηκαν στο Π.Ε.Σ.Α.
- Το Π.Ε.Σ.Α. ως κοινωνική παρέμβαση
- Η επίδραση του Π.Ε.Σ.Α. στην εξέλιξη της Ειδικής Αγωγής στην Ελλάδα

4. ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ και ΜΑΘΗΣΙΑΚΕΣ ΜΕΘΟΔΟΙ - ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

<p>ΤΡΟΠΟΣ ΠΑΡΑΔΟΣΗΣ Πρόσωπο με πρόσωπο, Εξ αποστάσεως Εκπαίδευση κ.λπ.</p>	<p>Πρόσωπο με πρόσωπο και μερικώς εξ' αποστάσεως (όχι πάνω από 35%, σύμφωνα με το άρθρο 30 παρ. 3 του 4485/2017).</p>
<p>ΧΡΗΣΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΩΝ ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΑΣ ΚΑΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΩΝ</p>	<p>Πλατφόρμα απομακρυσμένης διδασκαλίας ZOOM Υποστήριξη Μαθησιακής διαδικασίας μέσω της</p>

Χρήση Τ.Π.Ε. στη Διδασκαλία, στην Εργαστηριακή Εκπαίδευση, στην Επικοινωνία με τους φοιτητές	ηλεκτρονικής πλατφόρμας e-class
--	---------------------------------

ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ Περιγράφονται αναλυτικά ο τρόπος και μέθοδοι διδασκαλίας. Διαλέξεις, Σεμινάρια, Εργαστηριακή Άσκηση, Άσκηση Πεδίου, Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας, Φροντιστήριο, Πρακτική (Τοποθέτηση), Κλινική Άσκηση, Καλλιτεχνικό Εργαστήριο, Διαδραστική διδασκαλία, Εκπαιδευτικές επισκέψεις, Εκπόνηση μελέτης (project), Συγγραφή εργασίας / εργασιών, Καλλιτεχνική δημιουργία, κ.λπ. Αναγράφονται οι ώρες μελέτης του φοιτητή για κάθε μαθησιακή δραστηριότητα καθώς και οι ώρες μη καθοδηγούμενης μελέτης ώστε ο συνολικός φόρτος εργασίας σε επίπεδο εξαμήνου να αντιστοιχεί στα standards του ECTS	Δραστηριότητα	Φόρτος Εργασίας Εξαμήνου
		Διαλέξεις
	Ασκήσεις πράξης που εστιάζουν στην εφαρμογή μεθοδολογιών και ανάλυση μελετών περίπτωσης ανά φοιτητή-τρια	50
	Ομαδοσυνεργατικές – Ατομικές δραστηριότητες	40
	Μελέτη & ανάλυση βιβλιογραφίας	45
	Προετοιμασία για τις εξετάσεις	45
	Τελική Εξέταση	2
	Σύνολο Μαθήματος	212
ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ Περιγραφή της διαδικασίας αξιολόγησης Γλώσσα Αξιολόγησης, Μέθοδοι αξιολόγησης, Διαμορφωτική ή Συμπερασματική, Δοκιμασία Πολλαπλής Επιλογής, Ερωτήσεις Σύντομης Απάντησης, Ερωτήσεις Ανάπτυξης Δοκιμίων, Επίλυση Προβλημάτων, Γραπτή Εργασία, Έκθεση / Αναφορά, Προφορική Εξέταση, Δημόσια Παρουσίαση, Εργαστηριακή Εργασία, Κλινική Εξέταση Ασθενούς, Καλλιτεχνική Ερμηνεία, Άλλη / Άλλες Αναφέρονται ρητά προσδιορισμένα κριτήρια αξιολόγησης και εάν και που είναι προσβάσιμα από τους φοιτητές.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Εξέταση στο τέλος του εξαμήνου. 2. Ομαδοσυνεργατικές - Ατομικές Εργασίες 3. Προφορική παρουσίαση εργασίας. 4. Χρήση Πολλαπλής Βιβλιογραφίας. 5. Συμμετοχή στην εκπαιδευτική διαδικασία 	

5. Συνιστώμενη Βιβλιογραφία

Τα ρουμανικά σχολεία της νότιας Βαλκανικής (τέλη 19^{ου} – μέσα 20^{ου} αι.) <ul style="list-style-type: none"> • Αβέρωφ-Τοσίτσας, Ε. (1987). <i>Η πολιτική πλευρά του κουτσοβλαχικού ζητήματος</i>. Τρίκαλα: Φιλολογικός Ιστορικός Λογοτεχνικός Σύνδεσμος Τρικάλων. • Ηλιάδου-Τάχου, Σ. (2004). <i>Τα Βαλκάνια στη δίνη των εθνικιστικών αντιπαραθέσεων. Ο ελληνορουμανικός και ελληνοσερβικός ανταγωνισμός στο βιλαέτι Μοναστηρίου (1870-1912)</i>. Θεσσαλονίκη: Σταμούλης. • Ηλιάδου-Τάχου, Σ. & Ανδρέου, Α. & Ταναμπάση, Α. (2011). Τα ρουμανικά σχολεία στη Μακεδονία (1939-1949). Στο <i>Πρακτικά ΛΑ΄ Πανελληνίου Ιστορικού Συνεδρίου</i>. Θεσσαλονίκη: Ελληνική Ιστορική Εταιρεία, σ. 253-273. • Κολλάρος, Β. (2015). <i>Η μειονοτική πολιτική του Ελευθερίου Βενιζέλου (Διδακτορική διατριβή)</i>. Αθήνα: Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών
--

Επιστημών – Τμήμα Διεθνών, Ευρωπαϊκών και Περιφερειακών Σπουδών.

- Νικολαΐδου, Ε. (1978). *Ξένες Προπαγάνδες και εθνική αλβανική κίνηση στις μητροπολιτικές επαρχίες Δυρραχίου και Βελεγράδων κατά τα τέλη του 19^{ου} και τις αρχές του 20^{ου} αι.* Ιωάννινα: Ι.Μ.Ι.Α.Χ.
- Νικολαΐδου, Ε. (1984). *Η αλβανική κίνηση στο βιλαέτι Ιωαννίνων και η συμβολή των λεσχών στην ανάπτυξή της (1908-1912).* Ιωάννινα: Ι.Μ.Ι.Α.Χ.
- Νικολαΐδου, Ε. (1995). *Η ρουμανική προπαγάνδα στο βιλαέτι Ιωαννίνων και στα βλαχόφωνα χωριά της Πίνδου. Τόμος Α' (μέσα 19^{ου}- 1900).* Ιωάννινα: Εταιρεία Ηπειρωτικών Μελετών.
- Σφέτας, Σ. (2001-2002). «Το ιστορικό πλαίσιο των ελληνορουμανικών πολιτικών σχέσεων (1866-1913)». *Μακεδονικά*, τ. 33.
- Τούντα-Φεργάδη, Α. (2009). *Μειονότητες στα Βαλκάνια. Βαλκανικές Διασκέψεις 1930-1934.* Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Τσιούμης, Κ. (2008). *Μειονότητες στην Ελλάδα. Ελληνικές μειονότητες στα Βαλκάνια.* Θεσσαλονίκη: Σταμούλης.
- Χρυσοχόου, Αθ. (1951). *Η κατοχή εν Μακεδονία. Η δράσις της ιταλορουμανικής προπαγάνδας. Βιβλίο Γ'.* Θεσσαλονίκη: Εταιρεία Μακεδονικών Σπουδών.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ

- Berciu-Drăghilescu, A. & Petre, M. (2004). *Școli și Biserici Românești din Peninsula Balcanică – Documente (1864-1948). Vol. I.* București: Editura Universității din București.
- Berciu-Drăghilescu, A. & Petre, M. (2006). *Școli și Biserici Românești din Peninsula Balcanică. Documente (1918-1953). Vol. II.* București: Editura Universității din București.
- Cordescu, M. V. (1906). *Istoricul Școalelor Române din Turcia, Sofia și Turtucaia din Bulgaria și al seminarilor de limba română din Lipsca, Viena și Berlin.* București.
- Tanașoca, N. (2011). La position du Ministère des Affaires Étrangères de la Roumanie sur la "question aroumaine" à la veille de la Conférence de la Paix de Paris (1945). Στο *Travaux de Symposium International Le Livre. La Roumanie. L'Europe. Tome IV.* Bucharest: Éditeur Bibliothèque de Bucarest, σ. 305-322.

Πρακτικές διαχείρισης της (εθνικής) ετερότητας ως εργαλεία του σοσιαλιστικού μετασχηματισμού: Το παράδειγμα της ελληνόγλωσσης εκπαίδευσης στην ΕΣΣΔ (1920-1937)

Ξενόγλωσση

- Alston, P. L. (1969). *Education and the State in Tsarist Russia.* Stanford: Stanford University Press.
- Altstadt, A. L. (1989). Nationality education policy in the Russian empire and the Soviet Union. *Institute of Muslim Minority Affairs Journal*, 10/ 2, p.p. 450-463.
- Anderson, B. A. & Silver, Br. D. (1984). Equality, Efficiency, and Politics in Soviet Bilingual Education Policy, 1934-1980. *American Political Science Review*, 78, p.p. 1019-1039.
- Anderson, B. (1965) (1991). *Imagined Communities.* Reflections on the origins and spread of Nationalism. Revised Edition ed. London and New York.
- Anderson, B. A. & Silver, Br. & Velkoff, D. V. A. (1987). Education of the Handicapped in the USSR: Exploration of the Statistical Picture. *Soviet Studies*, 39, p.p.468-488.
- Clem, R. S. (1986) (Ed). *Research Guide to the Russian and Soviet Censuses.* Ithaca and London: Cornell University Press.
- Clowes, W., Kassow, S. D., & West, J. L. (eds). (1991). *Between the Tsar and People: Educated Society and the Quest for Public Identity in Late Imperial Russia.*

Princeton: Princeton University Press.

- Davies, R.W. (1980). *The Soviet Collective Farms, 1929-1930*. London: Macmillan.
- Ewing, E. Th. (2006). Ethnicity at School: 'Non-Russian' Education in the Soviet Union during the 1930s. *History of Education*, 35/ 4-5, p.p. 499-519.
- Fishman, J. L. (1972). *Language and Nationalism*. Rowly: MA Newbury House.
- Fitzpatrick, Sh. (1994). *Stalin's peasants: resistance and survival in the Russian village after collectivization*. New York: Oxford University Press.
- Fitzpatrick, Sh. (1992). *The cultural front: power and culture in revolutionary Russia*. Cornell University Press.
- Fitzpatrick, Sh. (1979). *Education and social mobility in the Soviet Union 1921-1934*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fitzpatrick, Sh. (1978). *Cultural Revolution in Russia, 1928-1931*. Indiana: Indiana University Press.
- Fitzpatrick, Sh. (1970). *The Commissariat of Enlightenment. Soviet organization of Education and the Arts under Lunacharsky*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Fox, M. D. (1997). *Revolution of the mind: higher learning among the Bolsheviks, 1918-1929*. Cornell University Press.
- Gellner, E. (1983). *Nations and Nationalism*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Geraci, R. P. (2001). *Window on the east, national and imperial identities in late tsarist Russia*. Ithaca and London: Cornell University Press.
- Henzen, J. W. (2004). *Inventing a Soviet Countryside: State Power and the Transformation of Rural Russia, 1917-1929*. University of Pittsburgh Press.
- Hionides, C. (1996). *The Greek Pontians of the Black Sea*. Boston: Massachusetts.
- Hirsch, Fr. (1997). The Soviet Union as a Work in Progress: Ethnographers and Category Nationality in the 1926, 1937, and 1939 Censuses. *Slavic Review*, 56, p.p. 256-278.
- Hirsch, Fr. (2005). *Empire of Nations: Ethnographic Knowledge and the Making of the Soviet Union*. Ithaca, NY and London: Cornell University Press.
- Hobsbawm, E. (1991). *Nations and Nationalism since 1780. Program, Myth, Reality*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
- Horowitz D. L (1985). *Ethnic groups in conflict*. Berkeley: The university of California Press
- Kassow S. D. (1989). Students, Professors and the State in Tsarist Russia. In Victoria Bonell and Lynn Hunt (eds). *Studies on the History of Society and culture*. Berkeley, Los Angeles, London: University of California Press.
- Martin T. (2001). *The Affirmative Action Empire: Nations and Nationalism in the Soviet Union, 1923-1939*. Ithaca and New York: Cornell University Press.
- Slezkine Y. (1994). *Arctic Mirrors: Russia and the Small Peoples of the North*. Ithaca: Cornell University Press.
- Slezkine Y. (1994). The USSR as a Communal Apartment, Or How a Socialist State Promoted Ethnic Particularism. *Slavic Review*, 53/ 2, p.p. 414-452.
- Smith A. D. (1998). *The ethnic origins of Nations*. Oxford: Blackwell.
- Smith A. D. (1991). *National Identity*. Penguin: Harmondsworth.
- Smith J. *The Bolsheviks and the National Question, 1917-23*, London: University of London.
- Stalin J. V. (1950). *Marxism and Problems of Linguistics*. Moscow: Foreign Languages Publishing House.

- Stalin J.V. (1954). *Works*. Moscow: Foreign Languages Publishing House, 2, p.307.
- Vihavainen T. (2000). Nationalism and Internationalism. How did the Bolsheviks Cope with National Sentiments. In Chulos&Pirainen (eds). *The Fall of an Empire, the Birth of a Nation*. Aldershot: Ashgate.
- Waack S. (2008). *Lenins Kinder: Zur Genealogie der Pfadfinder und Pioniere in Russland 1908-1924*. Berlin: Wissenschaftlicher Verlag.

Ελληνική

- Αγτζίδης Β. (1997 & 2001). *Παρευξείνιος διασπορά. Οι ελληνικές εγκαταστάσεις στις βορειοανατολικές περιοχές του Εύξεινου Πόντου*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Αγτζίδης Βλ. (2010). *Ο Κόκκινος Καπνός και ο ελληνισμός του Καυκάσου*. Αθήνα: Εναλλακτικές εκδόσεις
- Αθανασιάδης Ε. (1960). Οι Πόντιοι στον Αντικαύκασο. *Βήμα της ΕυξεινουΛέσχης Θεσσαλονίκης*.
- Αυγητίδης Κ. Γ. (1999). *Η Στρατιωτική Επέμβαση των Καπιταλιστικών Χωρών ενάντια στη Σοβιετική Ρωσία και η Ελλάδα (1918-20)*. Αθήνα: Σύγχρονη Εποχή.
- Αυγητίδης Κ. Γ. (2000). *Τα ελληνικά εκπαιδευτικά ιδρύματα της Οδησσού(1816-1936)*. Ιωάννινα: Δωδώνη.
- Γκόλια Π. (2003). *Η εκπαίδευση των Ελλήνων μαθητών στην ΕΣΣΔ (1917-1938)*. Θεσσαλονίκη: Σταμούλης.
- Γληνός Δ. Οι Έλληνες της Σοβιετικής Ένωσης και το γλωσσικό πρόβλημα, *Νέοι Πρωτοπόροι*, 12/12.1934, σ.488.
- Γρηγοριάδης Γ. (1957). *Οι Πόντιοι του Καυκάσου*. Θεσσαλονίκη.
- Γρηγοριάδης Γ. (1957). *Οι Πόντιοι του Αντικαυκάσου*. Θεσσαλονίκη.
- Ηλιάδου-Τάχου Σ. (2016). *Ιχνηλατώντας την εκπαίδευση στην Ελλάδα τις κοινότητες*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Ιλίνσκαγια-Αλεξανδροπούλου Σ. (1992). *Οι Έλληνες της Ρωσίας ως συνδετικός κρίκος των δύο πολιτισμών. (19^{ος} αι). Ο Ελληνισμός στην Ενωμένη Ευρώπη*. Βερολίνο: ΔΙΚΑΕ.
- Καρπόζηλος, Α. & Καρποζήλου, Μ. (1998-99). Η εφημερίδα Κολεχτιβις και τα βιβλία των Ελλήνων της Μαριούπολης στη δεκαετία 1930, *Αρχείον Πόντου*, 48, σ.σ.174-205.
- Καρπόζηλος, Α. & Καρποζήλου, Μ. (1988). Ελληνοποντιακά βιβλία στη Σοβιετική Ένωση, *Αρχείον του Πόντου*, 42, σ.σ.57-104.
- Καρπόζηλος, Απ. (1985). Οι Έλληνες της Μαριούπολης και η διάλεκτός τους, *Αρχείον του Πόντου*, 40, σ.σ.97-111.
- Καρπόζηλος, Απ. (1981). Ρωσοποντιακά, *Αρχείον του Πόντου*, 28: 153-176.
- Καρποζήλου, Μ. (1991). Ελληνική εκπαίδευση στη Σοβιετική Ένωση (1917-1937). Ιωάννινα.
- Κόκκινος, Γ. (1998). *Από την Ιστορία στις ιστορίες. Προσεγγίσεις στην ιστορία της ιστοριογραφίας, την επιστημολογία και τη διδακτική της ιστορίας*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Μαρκοβίτης, Μ. (2017). *Όχι, δεν είμαι εχθρός του λαού*. Αθήνα: Επίκεντρο.
- Μουρατίδης, Ε.Λ. (1995). *Το ποντιακό θέατρο. Νότια Ρωσία-Γεωργία Ουκρανία, 1810-1917*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Μουρατίδης, Ε.Λ. (2000). *Το ποντιακό θέατρο. Νότια Ρωσία-Γεωργία Ουκρανία, Αζερμπαϊτζάν, Τσετσενία 1917-1985*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Μποντίλα, Μ. (2003). *Πολύχρονα να ζεις μεγάλε Στάλιν*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

- Ξανθοπούλου-Κυριακού, Α. (2003). Η παρουσία των Ελλήνων της Ρωσίας και της Σοβιετικής Ένωσης στην ελληνική ιστοριογραφία 19^{ος}-20^{ος} αιώνας. Στο Δαμανάκης Μ. (επιμ.). *Ιστορία της Ελληνικής Διασποράς. Εκπαίδευση και Διδασκαλία*, τ. Β', σ.σ. 93-104.
- Ξανθοπούλου-Κυριακού, Α. (1997). Μετοικεσίες των Ελλήνων του Πόντου προς τις χώρες του Καυκάσου (1829-τέλη 19^{ου} αι). Στο Χασιώτης Ι. (επιμ.). *Οι Έλληνες της Ρωσίας και της Σοβιετικής Ένωσης. Μετοικεσίες και εκτοπισμοί. Οργάνωση και ιδεολογία*. Θεσσαλονίκη: University Studio Press.
- Ξανθοπούλου Κυριακού, Α. (1995). Πώς βρέθηκαν οι Έλληνες στην Υπερκαυκασία. Στο Αγτζίδης Βλ. (επιμ.) (1990). *Οι άγνωστοι Έλληνες του Πόντου*. Αθήνα: Εταιρεία Μελέτης Ελληνικής Ιστορίας.
- Ξανθοπούλου Κυριακού, Α. (1993). Μεταναστεύσεις των Ελλήνων στον Καύκασο κατά τον 19ο αιώνα. *Δελτίον του Κέντρου Μικρασιατικών Σπουδών*.
- Ξανθοπούλου-Κυριακού, Α. (1991). Μεταναστεύσεις των Ελλήνων του Πόντου στη Ρωσία κατά τον 19^ο αιώνα. Στο *Ο ποντιακός Ελληνισμός της τέως Σοβιετικής Ένωσης*. Θεσσαλονίκη: Παναγία Σουμελά.
- Οικονομίδης, Δ. (1958). Γραμματική της Ελληνικής Διαλέκτου του Πόντου. Αθήνα: Ακαδημία Αθηνών.
- Παπουλίδης, Κ. (1982). *Γύρω από την οικονομική δραστηριότητα ορισμένων Ελλήνων στη Ρωσία κατά τον 19^ο αιώνα. Βαλκανική Βιβλιογραφία*. Θεσσαλονίκη: Ίδρυμα Μελετών Χερσονήσου του Αίμου.
- Στάλιν Ι. (1950). *Απάντηση στους συντρόφους κολχόζνικους, Ζητήματα λενινισμού*. ΚΕ ΚΚΕ, σ.σ.416-417.
- Τσαλαχούρης, Κ. (1991). *Ο Ελληνισμός της Σοβιετικής Ένωσης*. Αθήνα: Νέα Σύνορα.
- Φωτιάδης, Κ. & Ηλιάδου-Τάχου Σ. (2007). *Η παιδεία στον Πόντο*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Φωτιάδης, Κ. & Ηλιάδου-Τάχου, Σ. (2013). *Παιδεία και πολιτισμός στις ελληνικές κοινότητες της τσαρικής Ρωσίας*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Φωτιάδης, Κ. (1993). *Οι κρυπτοχριστιανοί του Πόντου*. Θεσσαλονίκη: Κυριακίδης.
- Φωτιάδης, Κ. (1994). *Ελληνόγλωσσες εφημερίδες. Επτά Ημέρες Καθημερινής*, 27.11.1994, σ.σ. 20-22.
- Φωτιάδης, Κ. (1994). *Οι Έλληνες της Ρωσίας. Επτά Ημέρες Καθημερινής*, 26.6.1994.
- Φωτιάδης, Κ. (2003). *Ο Ελληνισμός της Ρωσίας και της Σοβιετικής Ένωσης*. Θεσσαλονίκη: Ηρόδοτος.
- Φωτιάδης, Κ. (1999). *Εγκαταστάσεις των Ελλήνων του Πόντου στον Καύκασο και τη Νότια Ρωσία κατά την οθωμανική περίοδο στο http://benl.primedu.uoa.gr/database1/Egkatakastaseis_Ellinwn_ston_Kauka so. pdf*.
- Φωτιάδης, Κ. (1990). *Μαριούπολη: Δικαίωμα στη μνήμη* Αθήνα: Ηρόδοτος
- Φωτιάδης, Κ. Ο Νίκος Καζαντζάκης και οι Έλληνες του Καυκάσου. Όταν η λογοτεχνία συναντά την ιστορία.

Ταυτότητες Φύλου στο εκπαιδευτικό πεδίο

- Φρόση. Λ. (2010). *Τα φύλα στο σχολείο και στο λόγο των εκπαιδευτικών*. Αθήνα: Πεδίο.
- Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β., & Σακκά, Δ. (Επιμ.).(2007). *Από την εφηβεία στην ενήλικη ζωή: Μελέτες για τις ταυτότητες φύλου στη σύγχρονη ελληνική πραγματικότητα*. Αθήνα: Gutenberg.
- Αρνοτ, Μ. (2006). *Διαδικασίες αναπαραγωγής του φύλου*. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Δεληγιάννη-Κουϊμτζή, Β., & Σακκά, Δ. (Επιμ.) (2012) *Ειδικό Αφιέρωμα με τίτλο Το*

φύλο ως αντικείμενο διαπραγμάτευσης στην ψυχολογική έρευνα. *Περιοδικό Ψυχολογία*, 19 (2). Αθήνα: Πεδίο.

- Ζιώγου-Καραστεργίου, Σ. (2006). *Διερευνώντας το φύλο*. Θεσσαλονίκη: Βάνιας.
- Ντρενογιάννη, Ε., Σέρογλου, Φ., & Τρέσσου, Ε. (2007) (Επιμ.). *Φύλο και εκπαίδευση: Μαθηματικά, φυσικές επιστήμες και νέες τεχνολογίες*. Αθήνα: Καλειδοσκόπιο.
- Connell, R.W. (2006). *Το Κοινωνικό Φύλο*. Μτφ. Ε. Κοτσουφού. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Αθανασίου, Α. (2006) (Επιμ., εισαγωγή). *Φεμινιστική Θεωρία και Πολιτισμική Κριτική*. Αθήνα: Νήσος.
- Πολίτης, Φ. (2006). *Οι «Ανδρικές Ταυτότητες» στο Σχολείο -Ετεροσεξουαλικότητα, Ομοφυλοφοβία και Μισογυνισμός*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Helgeson, V. (2011). *Psychology of Gender*. N. York: Psychology Press.
- Crawford, J. & Unger, R. (2006). *Women and Gender: A feminist Psychology*. Boston: McGrawHill.
- Καστράνη, Θ. (2011). *Φύλο, Ψυχική Οδύνη και Συμβουλευτική Διαδικασία*. Αδημοσίευτη Διδακτορική Διατριβή. Θεσσαλονίκη: Τμήμα Ψυχολογίας, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.
- Δεληγιάνη-Κουϊμτζή, Β. & Σακκά, Δ. (2012) (Επιμ.). *Διαπραγματεύσεις του Φύλου στην Ψυχολογία*. Ειδικό Τεύχος. *Ψυχολογία*, 19(2).

Η Αναπηρία και η Ειδική Εκπαίδευση σε σημαντικές ιστορικές περιόδους

- Πολυχρονοπούλου, Σ. (2017) *Παιδιά και έφηβοι με ειδικές εκπαιδευτικές ανάγκες και δυνατότητες*. Μπαμπάλης, Αθήνα.
- Παντελιάδου, Σ. & Αργυρόπουλος, Β. (2007) *Ειδική Αγωγή: Από την έρευνα στη διδακτική πράξη Μεταίχμιο*, Αθήνα

Οι πρώτες προσπάθειες του Νεοελληνικού κράτους για την εισαγωγή της Ειδικής Εκπαίδευσης

- Αντωνίου, Χ.Η. (2002). *Η εκπαίδευση των Ελλήνων δασκάλων (1828-2000)*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
- Ασπιώτης, Α. Α. (1964). *Τα ανώμαλα και απροσάρμοστα παιδιά*. Αθήνα: Ινστιτούτο Ιατρικής Ψυχολογίας και Ψυχικής Υγιεινής.
- Βερέμης, Θ. (1989). «Η εποχή του (1900-1936)», στο *Ελευθέριος Βενιζέλος, Κοινωνία-οικονομία- πολιτική στην εποχή του*. (Επιμ. Βερέμης, Θ. – Γουλιμής, Γ.). Αθήνα: Γνώση.
- Βλάμου, Γ. (1904). *Υγιεινή του Σχολείου*. Βιβλιοθήκη Μαρασλή.
- Βορέας, Θ. (1913). *Πειραματική Ψυχολογία και ψυχολογικά Εργαστήρια*.
- Γαζή, Ε. (2011). *Πατρίς, Θρησκεία, Οικογένεια. Ιστορία ενός συνθήματος 1880-1930*. Αθήνα: Μπουκουμάνης.
- Γιαγλής, Δ. (1983). *Θεμελιώδεις αρχές και ιδέες στην παιδαγωγική της Μ. Μοντεσσόρι*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Δαφέρομος, Μ. (2002). *Η Πολιτισμική-Ιστορική θεωρία του Vygotsky*. Αθήνα: Ατραπός.
- Ελευθεράκης, Θ. (2006). *Εθνικό Σχολείο: Ιδεολογικές, κοινωνικοπολιτικές και φιλοσοφικές συγκρούσεις στο Μεσοπόλεμο*. Αθήνα: Gutenberg.
- Θεοδώρου, Β. & Καρακατσάνη, Δ. (2010). *Υγιεινής Παραγγέλματα. Ιατρική Επίβλεψη και Κοινωνική Πρόνοια για το Παιδί τις Πρώτες Δεκαετίες του 20ου Αιώνα*. Αθήνα: Διόνικος.
- Καγκαλίδου, Ι. Ζ. (1999). *Εκπαίδευση και πολιτική*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Καζολέα- Ταβουλάκη, Π. (2002). *Η Ιστορία της ψυχολογίας στην Ελλάδα (1880-1987)*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

- Καλεράντε, Ε. (2005). *Εισαγωγή στην Εκπαιδευτική Πολιτική της περιόδου 1936-1940*. Αθήνα: Σίσυφος.
- Καλλιγά, Ε. (1990). *Η πρόνοια για το παιδί στην Ελλάδα του 19ου αιώνα*. Αθήνα: Δωδώνη.
- Κάτσικας, Χρ. & Θεριανός, Κ. (2004). *Ιστορία της Νεοελληνικής Εκπαίδευσης. Από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι το 2004*. Αθήνα: Σαβάλλας.
- Κοντομήτρος, Γ. (2006). *Η γερμανική Μεταρρυθμιστική Παιδαγωγική και οι επιδράσεις της στην ελληνική εκπαίδευση κατά τις πρώτες δεκαετίες του 20ου αιώνα*. Βόλος, Διατριβή επί διδακτορία.
- Λαμπαδάριος, Ε. (1916). *Παιδολογία και Σχολική Υγιεινή*. Αθήνα: Εθνικό Τυπογραφείο.
- Λαμπαδάριος Ε. (1928). *Μαθήματα Σχολικής Υγιεινής*. Αθήνα: Τύποις Σφενδόνης.
- Μαρτίνου-Κανάκη, Σ. (2009). *Το Κίνημα της Μεταρρυθμιστικής Παιδαγωγικής και η επίδρασή του στο παιδαγωγικό έργο του Μιχάλη Παπαμαύρου, 1891-1963*. Επιμ. σειράς : Σ. Μπουζάκης. Αθήνα: Gutenberg- Γ. & Κ. Δαρδανός.
- Λιναρδάτος, Σπ. (1996). *4η Αυγούστου*. Αθήνα: Θεμέλιο.
- Μπουζάκης, Σ. (1994). *Εκπαιδευτικές μεταρρυθμίσεις στην Ελλάδα*. τόμ. Α', 1913-1929, Αθήνα: Gutenberg.
- Παπαναστασίου, Λ. (1985). *Το παιδαγωγικό έργο του Dr. Onide Decroly και η πειραματική προσαρμογή της μεθόδου του στα πρότυπα δημοτικά σχολεία της Παιδαγωγικής Ακαδημίας Θεσσαλονίκης*. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Πλουμπίδης, Δ. Ν. (1995). *Ιστορία της Ψυχιατρικής στην Ελλάδα*. Αθήνα. Εξάντας.
- Ρεπούση, Μ (2012). *Τα Μαρασλειακά 1925-1927*. Αθήνα: Πόλις (Historia).. Θεσσαλονίκη: Αφοί Κυριακίδη.
- Τζουριάδου, Μ. (1995). *Παιδιά με Ειδικές Εκπαιδευτικές Ανάγκες*. Θεσσαλονίκη, Προμηθέας.
- Χρονοπούλου-Πανταζή, Χρ. (2011). *Ρόζα Ιμβριώτη. Της ζωής και του σχολείου*. Αθήνα: Εμπειρία Εκδοτική.
- Χαρίση Αντωνία (2013). *Η Ρόζα Ιμβριώτη στο Πρότυπο Ειδικό Σχολείο Αθηνών (1937-1940)*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.